

Numărul 36. Oradea-mare 8/21 septembrie 1902. Anul XXXVIII

Apare duminică. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2 de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Elvira:

Nobleța inimii impune sacrificiū.

Tragedie în cinci acte.

Persoanele.

Domni:

Neculai Dinu, stăpânul casei.

Alexandru Valerian, nepotul lui.

Costică Dimopol, prietenul lui Alexandru.

Ioan, cioban.

Grigore, bătrân servitor al casei.

Țărani, plăeși, lăutari.

Doamne:

Maria Dinu, soția lui Neculai.

Elena Dinu, fiica lui Neculai.

Elvira Tudor, nepoată.

Lucia Stavri, prietenă.

Mărioara, copilă de suflet, soră de lapte a Elvirei.

Leonora, servitoare.

Mina, camerista Luciei.

Țărance.

A acțiunea se petrece în zilele noastre.

ACTUL I.

(Scena reprezintă o grădină de țară, în fund un deal încununat cu o pădure, iar în vale, în fundul grădinei un podet; în stânga pereții unei locuințe de proprietar, cu o mare ușă de intrare, dinaintea căreia se întinde o mică terasă. În fața terasei, aproape în mijlocul scenei, un copac mare, sub care o masă pregătită pentru gustarea de dimineață.)

Scena I.

Elvira, (figură palidă și interesantă.) *Mărioara* și *Ioan*.

(Când se ridică cortina, Elvira stă lângă masă și lucrează la gherghel. Ioan coboară dealul cântând o doină din fluer. Mărioara apare în ușa cea mare și merge către Ioan. Când se întâlnesc la podet, se pun la vorbă. Elvira lasă atunci să-i cadă lucrul pe genunchi și începe nespuse de trist.)

Elvira. Vai singură pe lume din primii ani ai vârstei... Ce deveniam eu oare, de nu me ocrotia eu?

Sărmani bătrâni, ce dragi mi-s!— Pe scumpa lor Elena ce mult o iubesc. Nimica nu-mi lipsește, dar sânt mereu tot tristă și mi-l năcaz pe mine de ce nu pot să înving acel ceva protivnic, ce mintea-mi chinușce. Ba chiar de-un timp încoace un ce încă mai greu s'adaoge năsilnic întregi simțirii mele, de me doboară încă mai tare ca 'n trecut... Ce mult îmi mai lipsește cuvântul mamei mele! De câte ori me împinge un dor fără de margini spre-a umerilor sprâjin și al brațelor cuprins. Ah! cât aș vrea să aflu a vorbeii mângăere, ce-atât de mult mi-i dragă și-atât de mult doresc!... Iubita mea Elenă, din bunurile toate, ce ți s'au dat în parte aicea pe pământ un singur, singur lucru, din suflet îți rivnesc; e gura mamei tale, cu vecinicul ei zimbet și ochii plini de lacrimi, de mult ce te iubesc... De câte ori, deșteaptă măsor cea lungă noapte, când ved că-ți vine mama, cu dulcele-i cuvinte, de-ți netezeșce fruntea, supune învilitoarea, dorindu-ți mândre vise și inger păzitor. S'apropie de ușă, mereu privind spre tine și-mi zice atunci și mie: Elviro, noapte bună... De ce mi-ai răpit, Doamne, de lângă mine stâlpul? La dragostea de mamă n'avut-am nici un drept? O! ia-mi a mele zile, zdrobeșce a mea viață lipsită de zimbire și fără de noroc. Murind în astă lume nu-i cine să regrete copila trecătoare, ca visul unei nopți, ca umbra care trece ușor lângă perete, ce-a fost văzută, poate uitată 'nse de toți. (Plânge, lasă mâinile să-i cadă încrucișate fără putere pe genunchi, cu glas mai slăbit):

O! vin, să sbor cu tine spre locuri depărtate, să mergem tot într'una cu dor neobosit în locurile cele unde găsi-voiū poate măcar o mulțumire din câte am dorit.

(O pauză în care Mărioara auzind cuvintele stăpânei sale, își ia ziua bună de la Ioan, făcându-i un semn tăinic și s'apropie încet pe la spatele Elvirei, în care timp Ioan urcă înapoi dealul cântând doina din fluer, până ce dispare la o cotitură.)

Mărioara. O! dulcea mea stăpână, la ce vorbești de ducă? Când zici astfel de vorbe o jale grea m'apucă; me stringe cu putere așa de tare 'n pept, că uit și fericeirea pe care o aștept.

Elvira. Să n'o uiți Mărioară, norocu-ți ride 'n față. Când ești iubită dragă, cu drag privești la viață și gândul plin de doruri de toate se agață. (Mărioara trece în spre Elvira și se pune în genunchi lângă ea.)

Mărioara. Așa e domnișoară, dar inima me doare când vîd pe buza-ți tristă, pe fruntea-ți fără soare, c'ori ce gândire vie cum vine 'ndată moare. Aș vrea să vîd iubirea că pedica tî-o 'ntinde, să și s'aprinde ochii cum ochiul meu s'aprinde când vesel Ionică de mijloc me cuprinde. De-ai ști cum aștept toamna să vie mai degrabă; dar timpul cam greu trece, ești zic că nu-î de treabă, că 'n gândurile mele me ține prea mult roabă... Dar ești vorbesc într'una, nu vești și nici n'auți. S'a pus jalea pe ochi-ți ca și gândaci pe duzi; cu picături de lacrimi în loc de rouă-î udi. De geaba-mi mai stric vorba și tot grăesc de dor, străină ești stăpână de câte te 'ncunior și-a inimii durere mereu câștigă 'n spor.

Elvira. De tot me simt străină, norocul e de parte și razele lui calde cam greu mi le imparte; mult darnica-î privire se uită 'n altă parte. (Mărioara înduioșată începe a plînge.) De ce mai plîngi copilă? Ia spune de-ale tale. Sporește lesne pânza când dai tu din vatale c'un gând la Ionică suveica nu s'oprește, nu cați înședar sporul când soarele-asfințește și nu strici tu nimica când mâna ta alege, sași când le strică mâna tot gândul tei le drege?

Mărioara. Le-ar drege toate gândul când te-aș vedea ești iară cu zimbetul pe buze cum fost-ai în cea sară, când ai primit răvașul din depărtata țară. Ia spune-mi, cuconișo, cel mândru domn Valer, n'o fi și el s'ermanul cu sufletul stingher!

Elvira. Vorbești de Alexandru, acel mult drag tovarăș... Va trece multă vreme pân' l-om vedea noi iarăș. Me tem să nu revie un Don Juon frisat, cu inima pustie, cu sufletu 'nghețat. Mai aminti-va-și dînsul copilăria dragă în care făceam planuri pentru o viață 'ntreagă? ... Uitarea calcă multe sub pasul ei grăbit, căci ceasul care vine e nou neconținut și nu se 'ntoarce ori cine cu gândul ce-a pornit.

Mărioara. O fi Parisul cela un mare regiment sași v'ro companie mare, ferească Dumnezeu. Când l-a luat catană pe bietul Ionică ce mult am mai plîns! Întrase 'n jugul greu; că mulți se 'ntorc de acolo cu fețe mohorite, cu ochi ce cată leneș, cu frunți mult încrețite și glumele de țară în gură li-s pocite. O! Domnul să păzească pe cei ce fac armată, c'arare-ori se 'ntoarnă cu inima curată.

Elvira. Tu și-ai vădut Mario, norocul tei de-un an. Și s'a întors iubitul și este iar cioban și tu te ieși cu dînsul, cu drag îi povestești ce ai să țesi din gânduri ce-acuma le urzești. Dar să vedem ce aduce-or cei duși către apus, căci Alexandru nostru de trei ani este dus și-arare-ori de-atuncia el gândul ni l-a spus.

Mărioara. Își mai aduce-aminte; nu scrie nici odată, cum ne jucam de-a oarba cu toții la olaltă și cum fără de voe el tot mereu prindea hăinuța 'n vești curată ce mi te 'mpodobiă?... Ei multe-aș spune Doamne, dar nu mai zic nimic, căci cele neștiute nu voju să le respic. (Cu veselie.)

Să vești zeu, domnișoară, ce bine-î să iubești. Așa cam de-odată simți par că te 'nmulțești și doue

vieți de-odată ai vrea ca să trăești... Așa în zorii zilei când sună doina 'n munte, me 'nceg ești cu grăbire și trec colea pe punte, iar el m'asteapt' acolo cu ochi aprinși sub frunte. El vra să me sărute, ești fug... vra să me prindă și 'ntr'un suflet iată-l cădă să me cuprindă... și, când el nu m'ajunge, îi bat din pumni în tindă.

(O voce din afară de scenă strigă: Mărioară, Mărioară, te strigă conia! Mărioara se scoală repede și fugînd spune:) Me duc, me duc, stăpână, remai cu voe bună.

Scena II.

Elvira (singură.) Ferice fi copilo! Să-ți fie dulce viața, precum în al meu suflet tu vrați s'aducei speranța și 'n norii mei de gânduri spre soare să rupi ceața... Aș vrea lampa credinței în suflet a aprinde și-a mele slabe aripi aș vrea a le întinde, spre țermul de-unde dorul adesea me cuprinde. Dar mai curînd să piară ori ce glas al simțirei, decât să afle dînsul că zac în grea robire-î, în umbra ne'ncăldită de raza fericeiei... El m'a uitat de sigur; în lume s mîndre sute, a tinereței visuri rămân ades pierdute în marea 'nerucisare a celor nou născute... Voi fericiții lumii, oameni cu simple gânduri, voi nu căutați dorul în marile aventuri; la voi draga iubire s'a prefăcut în cânturi. Iar noi trăim adesea lipsiți de mîngăere, ciopind mereu simțirea cu-a gândului părere... Noi schilodim iubirea schimbînd-o în durere (Ese din casă în grădină Maria Dinu apoi Elena, mai târziu și Neculaî Dinu.)

Scena III.

Elvira, Maria Dinu, Elena, (mai târziu.) Neculaî Dinu.

Maria Dinu. Bună ziua, dragă. Unde-î Elena? Ai lăsat-o singură? E bine? Cum a dormit? E veselă dînsa?

Elvira (se scoală și prinde a aședă pânzele acoperitoare pe gherghel.) Am lăsat-o cetind în pat, căci m'am sculat de dimineată și am venit aici, doritoare fiind de-a sfîrși acest lucru, ce-l pregătesc ca surprindere pentru ziua ei de naștere.

Elena (întră furtunatic, poartă o frumoasă rochie de batistă rosă, o pălărie de soare cu trandafiri și o umbrelă la fel. Merge spre mama ei, care înaintează spre dînsa cu brațele deschise. Elena pare că nu vede brațele întinse și dă fruntea mamei ei să i-o sărute. Apoi se adresează către Elvira cu nerăbdare.) Tot nu te-ai îmbrăcat? Ce leneșă ești! Numai ca să me superi. Toți aici în casă me contrariază.

Elvira (punîndu-și pălăria ei de pe masă. Maria Dinu îi ajută să fie gata mai degrabă.) Uite draga mea, sînt gata; să mergem.

Elena (plictisită.) Iar așa te-ai îmbrăcat? Ce manie ai să porți tot haîne închise ca slugile din casele mari. Ah! de m'aș mărită, să scap odată de voi toți care me plictisiți grozav... Mamă, să fie dejunul gata când me voiu întoarce. (Elvira se grăbește a stringe ghergheful, ca să nu deie în ochii Elenei. Elena își scoate pălăria și o aruncă pe jos împreună cu umbrela precum și mânușile.) M'ați agasat atîta încât nu mai merg. Nu-mi trebuie nici plimbare, nici nimic.

Maria Dinu (cătră Elvira.) De ce faci lucruri de acestea și mî-o superi pe Elena? Uite a podidit-o plînsul. (Ese ștergîndu-se și ea la ochi, Elena se pune la plîns de-a binele.)

Elvira. Îartă-me că te-am supărat așa de tare. De ce nu mi-ai spus să fiu gata și cu ce să me îmbrac. (Gingăș de tot și uitându-se la ea.) Uite, am să fiu gata numai decât, ca să mergem. (Elena, mânioasă, nu răspunde nimic, Elvira intră în casă grăbită.)

Elena (plângând își așază pērul stând cu spatele spre ușă.) Ce nefericită sunt, de nu me pricepe nimeni în casa aceasta. Am să iau pe cel dintēi venit, numai să scap de dēnșii. (Neculaț Dinu iese din casă în grădină, ațintind de odată ochii asupra Elenei și închidēndu-se la redingotă, pe care pare a o fi luat în grabă.)

Neculaț Dinu. Dragă fată, cine te-a supărat? Toți, nu-î așa? Haidem în pădure sau unde vrei tu să mergem.

Elena (induioșată.) Ce mult te iubesc, tată! (Luându-l de gât.) Ce bun ești; numai să nu me superi în totdeauna măcar.

Elvira (iese din casă, purtând o rochie deschisă și o pălărie la fel.) Uite-ți plac acuma?

Elena (fără a se uita la ea.) În fine, dă-mi pălăria de jos! (Elvira și cu Dinu se pleacă iute și-i dau lucrurile, ea își așază pălăria, apoi întorcēndu-se dă cu ochii de Elvira, o privește lung, se uita și la tatăl ei gătit de ceremonie, își scoate din nou pălăria și o aruncă pe masă. În acest timp Maria Dinu reintră.) M'oiu duce eu așa cu voi pe drum și la gară, să ridă țeranii de mine, iar cei ce vor trece cu trenul te vor luă, tată, de sigur, drept feciorul meu din casă, că, numai feciorii se îmbracă în redingotă la țară. (Ușa se deschide și ese o servitoare cu o telegramă în mână. Elena o ia iute și o citește, bătēnd din palme.) Vine Lucia, vine Lucia de la Paris. Ce bine-mi pare c'am să mai am și eu cu cine mă ntelege. Eleonoră, să pue caii. Me duc la gară. Nu iau pe nici unul să-mi fie rușine de oameni. (Intră pe ușe trântind-o.)

Scena IV.

Neculaț Dinu, Maria Dinu, Elvira.

Neculaț Dinu (cătră soția lui.) Ai stricat-o de tot Mario, nu o mai poți împacă cu nimic. Ai să plângi amar urmările iubirii tale nechibzuite.

Maria Dinu. Ce-mi reproșezi mie Nicule, și ce cusur găsești copilei... că e cam nătângă?

Neculaț Dinu. Ne tratează ca pe servitori și asta-ți place? Nu! Nu! Nu voi să mai răbd. N'ai știut s'o creșci și ai făcut din ea o nemernică.

Maria Dinu. Nu e nemernică, ci puțin îndērētnică; asta nu din cauză c'am crescut-o reu, ci fiind că-ți seamănă dtale, căci da! știi, că învățații de azi zic că fetele seamănă cu tații. E vina mea dacă ve iubesc cu cusururile voastre?

Neculaț Dinu. Și eu ve răbd cu nebuniile voastre. Dar am să pun un capēt la toate aceste. Is sătul până 'n gāt. Uf! (Cade greū pe o bancă.)

Elvira (care până atunci stătuse la o parte făcēndu-și treabă cu florile grădini, s'apropie încet de bētrân, îi netezeșce fruntea zicēndu-i cu blāndețā.) Unchiule dragă, iartă. E așa de bună Elena; e copilăroasă numai. Ve iubesc atāt de mult pe amēndoi. Să mai treacă numai timpul și o să vedeți ce dovedī de dragoste o să ve dee.

Neculaț Dinu (amărit.) Când n'om mai fi poate; și atunci tot tu cred că-ți vei aminti de noi, căci eu vād cum îți iubeșci mama, pe care nici n'ai cunoscut-o. Dacă cerul a vrut să-mi dee un copil la bētrānețe, de ce nu mi-ai dat un inger ca tine, să-mi

māngāe ultimii ani, iar nu să mi-i amārească. Me plāng pe mine, o plāng pe mātușā-ta, dar mai mult o plāng pe ea. Cine îi va împārtāși viața? Cine va avea răbdarea noastră sau blāndețā ta? Nu poți pricepe ce mult te prețuesc.

Elvira. Te intristezi zādarnic și māhnești și pe mātușā. Uite ce supărată e.

Maria Dinu. Haide, Nicule, nu mai cobī. Prefā-ți ochii, să nu se supere mititica, când se va întoarce. Știi că vine cu dna Stavri, care ar putea crede că sūntem nemulțāmiți de venirea ei.

Neculaț Dinu. Cine-o mai fi și Lucia asta, care ne cade așa pe cap? Mie cunoșcințele de pe la băi nu-mi plac de loc. Apoi prietenii la cataramă, așa de odată, nici de cum.

(Feciorul deschide ușa și anunță.)

Feciorul. Dna Stavri și dșoara Elena.

Scena V.

Lucia, Elena, Neculaț Dinu, Maria Dinu, Elvira.

Lucia (intră în costum de călătorie elegant, mergēnd cu vioiciune, salută cu multă prietenie pe dna Dinu, apoi adresāndu-se cătră Elena.) Presintā-me tatălui teu, draga mea.

Elena. Dna Lucia Stavri, prietena de care ți-am vorbit atāt de mult.

Lucia. Da, prietena ficei și a nepoatei dtale și doreșce cāt de curēnd și a dtale. (Zārind pe Elvira.) Ah! iatā și dșoara Tudor, și dta pe aici?

Neculaț Dinu. Ea e tot fiica noastră; e cu noi în totdeauna.

Lucia (mirată și surprinsă cu nemulțāmire.) Daaa! (Esaminānd pe Elvira, care nu se desbrăcase încă.) Ve vād în haine de serbātoare!

Elena. Serbātorim venirea ta, dragă.

Lucia. Cred că în curēnd veți putea serbātori venirea vērului și nepotului dvoastre, dl Alexandru Valerian, pe care am avut ocasiunea de a-l vedea adese-orī la Paris. Mi-a spus încă din anul trecut că ar voi mult să vină, de-ar șci că ve face plăcere, întovărășit de un prieten al seū sincer, gentil, frumos și bogat, Costicā Dimpol.

Elvira (la auzul acestor vorbe pune mână la pept, pare că ar vrea să-și stāpānească bātāile inimii.)

Elena (sārind de gātul tatălui seū.) Ūi chemām numai decât, dragă tată, ce bun ești! Ūi scriū chiar azi, nu e așa? Saū dai e telegramă. (Alergānd la Elvira și sārutāndu-o.) Dragă verișoară ce bine o să petrecem, nu e așa?

Feciorul (intră spunēnd.) Poftim la masă. (Intră cu toții în casă, rămāne Elvira, care-și încrucișază mânăile și se plimbă neliniștită.)

Scena VI.

Elvira (singură.)

Elvira. Ce me așteaptă oare? Schimbatu-s'o fi dēnsul? (Punēnd mână la gāt.) Ah! Doamne, dā-mi putere! me podideșce plānsul. Aș vrea lumea întreagă în brațe s'o cuprind. Ar fi să rid intr'una și oftānd eu me surprind. N'o fi vr'o prestevire a lucrurilor care necunoscute sūnt? Aștept o fericire și par că me la groaza vre-unui nou mormēt! O! Doamne, calea vieții menitā-i pentru unii să fie în dureri. Alungă de la mine, măcar pentru o clipă, mult tristele păreri!... Fā să dispară reul, me lasă să trāesc. De știi ce e iubirea, ai milă, căci iubesc. (Cortina.)

Riria (Coralia Gatoschi.)

Mângăere 'n lacrămî.

(Göthe.)

La ce stai singur supărat,
Când toți la joc s'au strîns;
Eu după ochi te-am cunoscut,
Îmi pare c'ai fi plâns.

„Și dac' am plâns, fără să ve spun,
E suferința mea
Și lacrămile care curg
Alină jalea grea“.

Te chiamă prietiniî ceî bunî
Și te 'nconjoară roiî;
O vino orî și ce-ai perdat,
Te mângăe cu noi.

„Voi rideți veseli și glumiți,
Eu toate nu le pot.
Ah nu, eu n'am perdat nimic,
De și-mi lipsește tot.“

Esti tinăr nu te lăsd mort
Și nu te 'mbetrânî,
În anî teî e omul lui
Și poate-agonisi.

„Ah nu, agonisi nu pot;
Îmi pare un mister
Ce strălucește 'ndepărtat
Ca steaua sus pe cer.“

Pe stele nu le poți avea,
Te 'mbucură de sus —
Și fermecat le cauți pe cer
Lumina când s'a dus.

„Eu fermecat, me uit în sus
În fiecare zi,
Dar nopțile voi să le plâng
Cât lacrămî vor mai fi.“

Maria Cunțanu

Cugetări.

Să cinștim perii albi, dar înainte de toate pe
ai noștri.

Petit-Senn.

*

Credința cade asupra noastră ca o ploae de
mană; necredința ca o ploae de lăcuste.

W. Menzel.

*

Tinărul gustă mult mai puțin prezentul, decât
betrânul trecutul, mai ales dacă acesta a fost frumos.

K. I. Weber.

*

Fii om și caută să devii un Zeu.

Young.

Icoane din viață.

(Urmare.)

11. La bacalaureat.

Afacerile mele urgente și grija bacalaureatului
nu-mi îngăduiră să-mi țin promisiunea față de
Cornelia de a merge să cer sfatul preotesei în sen-
sul vederilor și dorinței sale după cum speră că voi
cere-o de la mamă sa în căsătorie, ca una ce avea
zestre și toate avantajile cari pledau în favoarea ei.

Acest motiv o mâhni amar și o făcu să cadă
la pat. În capitolul următor voi arăta consecințele
ce au urmat pe urma promisiunii ce i-am dat fără
să mi-o pot ținea, acum să-mi dea voe cetitorul să-i
descriu una din cele mai însemnate pagini din viața
mea de ordin social.

Mi-aduc aminte: eră sâmbătă când am plecat
din Craiova spre București — la bacalaureat.

Spusesem logodnicei mele că i voi telegrafia
și în cazul când voi reuși și în cazul când voi
cădea. În aceasta expedițiune argo-științifică, nu
tocmai ușoară, eram întovărășit de unul din colegii
mei, anume Sandu Dimu, vecin cu institutul nostru,
din locuința căruia am eșit împreună suindu-ne în
aceeași birje care ne așteptă la poartă.

Scena despărțirii lui de mamă sa, părintele și
surorile sale me îndușose.

Băiatul acesta eră plâpând și suferind și de
acea toți ai sei erau tare îngrijorați de soarta lui.

Am privit cum îl sărutară pe rënd surioarele,
apoi mamă-sa frumos pe frunte și în sfârșit tatăl se.

— Dzeu să-ți ajute maică, i ură maică-sa la-
crimând.

— Să fii cuminte și curajos, adoăgă betrânul.

— În curënd să te vedem bacalaureat, i urară
Georgeta și Valeria din prispă, când Sandu pășia
pragul porții, să se sue în birje.

Birjea dispărû cu noi dinaintea porții ca o na-
lucă, iar betrânii, perdënd-o din vedere, rēmaseră
gânditori, triști și cu ochii plecați în pământ.

În vagonul nostru mai găsirăm pe Manoil,
vechiul meû amic, pe Opron Potârca și pe veselul
Mitița. Călătoria aceasta alimentată de glumele
lui Mitița, ar fi fost minunată, dacă ziua de
mâne nu ne-ar fi amintit că a venit „ziua de asalt“
pentru noi, când urmă să dăm lupta cea crâncenă
împotriva cetății așa numite: bacalaureatul.

Ajunși la București, mai întei ne-am căutat o
gazdă comună și am nimerit în mansardele otelului
Mano, vis-a-vis de palatul Ateneului.

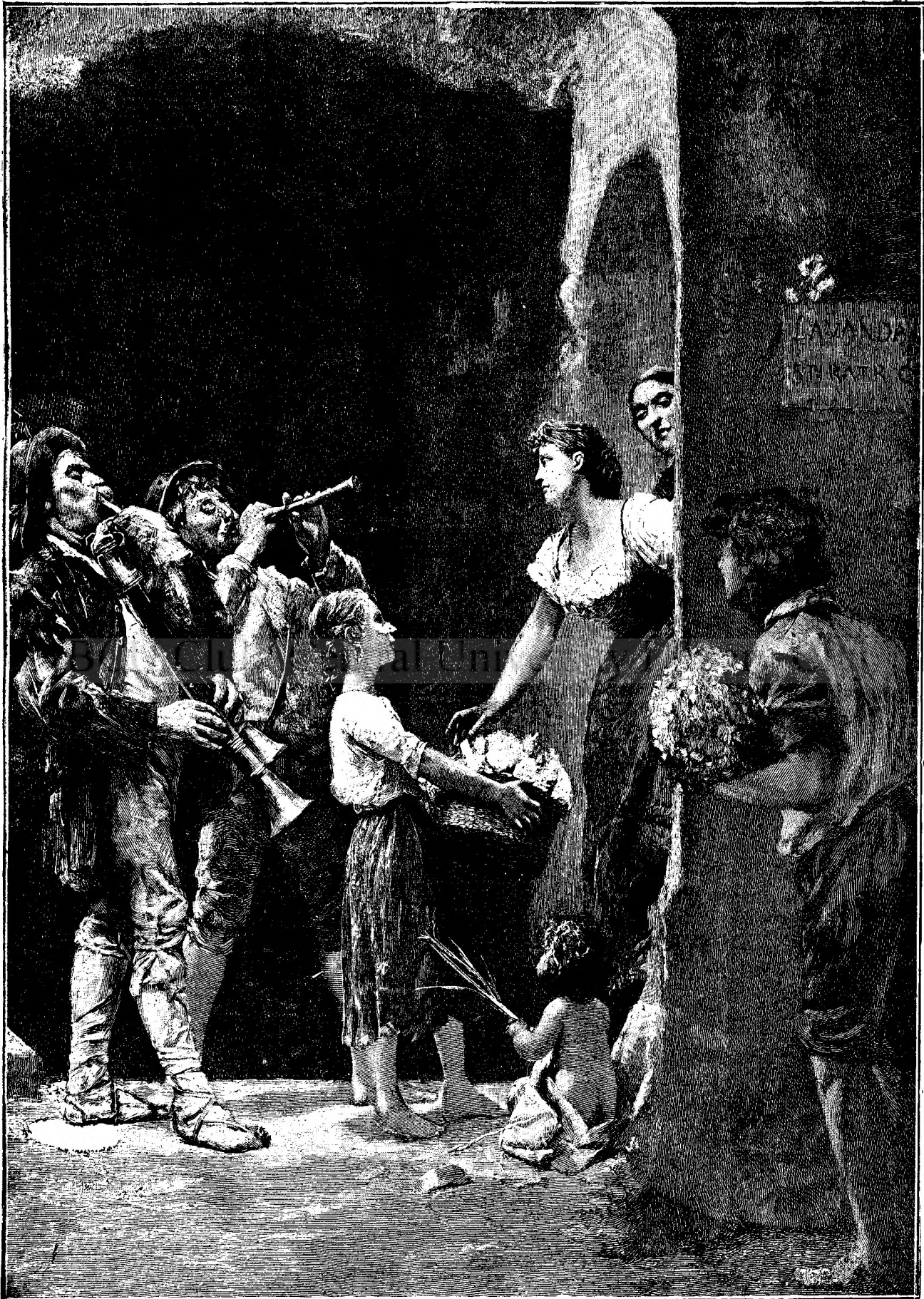
În fiecare cameră din mansardă se găsiău câte
trei paturi; prin urmare am ocupat 2 camere plătind
fiecare 1 leu pe noapte pentru patul seû.

Masa o luam la un birtuleț pe calea Victoriei
unde erau abonați mai mulți studenți cu 8 lei car-
tela care cuprindea vre-o 30 de feluri de bucate, în
tot cazul mai eștin și mai bine ca 'n alte părți.

Cum am ajuns în camera mansardei otelului,
eu și eu Sandu avurăm grije să scriem câte doue
rënduri pe cărți postale la ai noștri.

Dar abia terminarăm și Mitița fu lângă noi
gata să ne satirizeze sentimentul nostru de dragoste
ce-l nutriam eu pentru logodnică, Sandu pentru fa-
milia sa.

Sandu inse nu luă 'n seamă toate glumele lui
Mitița, ci așa cum se găsiă cu ochii impaenjeniți de

Musică de stradă în Italia.

nesomn și oboseală, se apucă să cetească la chimie, astupându-și urechile cu palmele, să nu audă ce se petrece în giurul lui.

— De geaba mă, de geaba ne perdem vremea pe aci, zise Mitița ironic, — noi nu mai luăm bacalaureatul, afară de Sandu, bine 'nțeles, de care nu me indoesc.

— Ci mai tacă-ți gura nene! Da nu 'nțelegi că aci e vorba de noroc...

— De noroc?... Apoi când ar fi vorba pe așa ceva, continuă Mitița, el m'a însoțit ori unde; atunci me puteți felicita de pe acum fraților.

— Ura, ziseră ceilalți; trăiască Mitița bacalaureatul!

— Da, da, Mitița bacalaureatu, dați laba incoa...

Toți eram veseli, numai bietul Sandu părea prăpădit de grije. O neliniște îl cuprinse. Ce va fi gândind el în acest moment nimeni nu putea ști, numai paloarea feței sale îl tradă că el suferă.

Și totuși Mitița nu-l lăsă 'n pace; luând seama la ce citește, rise sgomotos, apoi grăi:

— Ce mâncare o mai fi și aia — chimie-anorganică? De ar fi vre-o iahnie, m'aș pricepe să-i dau de rost, dar așa cevașilea, departe de mine... că a-mețește; nu e vorba, de așa ceti și eu pe sfertul lui Sandu, me prind pe ochii mei că așa speria pe universitari, dar las că i speriu eu și așa... cu tăcerea mea de aur...

Un ris general provocă prin cuvintele lui spuse foarte serios. La 9 seara ajunsesem în București și Sandu în loc să se odihnească, a cetit toată noaptea până ce sfârșit de oboseală, lăsă să-i cadă volumul din mână și ațipi cu lampa aprinsă.

Astfel, când noi ne-am întors de la Băncasa, l-am găsit pe Sandu adormit cu fruntea pe cartea deschisă.

Dimineața, când ne-am trezit, toți am gustat câte ceva, plus ne-am întărit stomacul cu câte un biter, numai Sandu n'a gustat nimic și cu inima tremurândă, își târi pașii pe urma noastră la facultate.

Cu cât cetise mai mult, cu atât se simția mai descurajat sormanul băiat.

— Dar de nu-l voiți putea lua, își șopti el, suind treptele universității; ce vor zice profesorii, tata, mama...

Prin coridoare sute de tineri așteptau deschiderea sălilor, pentru a ocupa o sală, unde n'ar fi avut ce căuta numai repausatul savant, profesorul Brinza. Marele botanist ajunsese spaima candidaților de ambele sexe. Mai ales — când vre-un grup de dsoare adunate în vre-un ungher de coridor, se întemplă să-l vadă ieșind din cancelarie se aușiau țipete: chir, aș, Brinza fetelor, și pîlcu dispărea ca prin minune din fața savantului ca niște, potârnică la apropierea vîntătorului.

În sfârșit, clasele fure deschise. Îar prezența doctorului Brinza imprășciase mulțimea din coridoare atât de repede, încât într'un minut nu se mai vedu nici un candidat. Cîteva dsoare, drăgute, cu cărțile subsuori, de frică sărise pe ferestrele din sala unde le îndreptase temutul savant, apoi chiote și țipete: Brinza vine aici, Brinza fetelor, fugiți fetelor, aș, vai, sîntem prăpădite. Multe mume se vedeau întindînd brațele spre a-ș primi la sin ficele leșinate.

O mores, o temporal când s'aș întemplat aceste toate? La 1893... de la Hristos.

După ce drul Brinza se aședase pe catedra sa, dsoarele, despărțite în grupulețe de câte trei, intrau mai târziu în celelalte săli timide să nu le observe magistrul, unele roși ca sfecla, altele palide ca lămăia.

Subiectele se detese din plicuri închise.

Candidații și candidatele scriaș; inimile tresăriaș.

Am observat cum Sandu sfârși tesa înaintea multora și eși palid din sală. Pe fața lui și a tuturor se putea ceti scepticismul, căci cine putea și rezultatul lucrărilor?

Peste nouă zile un tablou așfat pe părete devisă în două pe candidați: numărul celor admiși întrețea pe al celor respinși la oral.

Printre proclamați eram și noi cei de la Craiova. Dar situaținea lucrurilor se schimbă în cele din urmă două zile.

Temutul savant bănuise o copiare generală a teselor și reduse cifra notelor obținute de candidați la minimum, în urma cărei hotăriri numai 81 de candidați rămăseră printre reușiți; restul până la 400 fure respinși.

Un sgomot asuriđtor se ridică atunci prin stratele Bucureșcilor. Candidații se revoltase; li se făcuse în tot cazul o nedreptate; cei respinși murmură și blestemaș; cea mai mare parte, fiind din provincie, lipsiți de mijloace, se vedeau puși în neputință de a mai luptă contra nevoilor; revoltați merșeră și mai departe: sfărămară geamurile ferestrelor universității, huiduiră pe profesori, se introduseră chiar în curtea savantului, unde amenințară și multe altele.

Dar în urma revoltei celor respinși, se casară definitiv concursurile și se anunță începutul unui nou concurs în scris.

Trecuse luna lui iulie și noi abia începeam pentru a două oară scripticele, de astă dată împărții în trei serii pe la licee și la ușe ni se postase câte un gendarm cu baioneta în mână.

Resultatul scripticelor de a două oară devisă în două pe candidați: în reușiți și respinși.

Ai noștri erau și de astă dată victorioși.

Veni și ziua examenului oral.

Nu șciu cum se făcū că într'una din seri toți ai noștri, minus Sandu, căruia urmă să-i ved rēndu a două zi, ne felicitam de reușită — fapt care ne determină să exploadăm prin telegrame scurte pe la ai noștri.

Veni ziua și pentru Sandu, ziua purgătorului din urmă. Bietul băiat, devenise un schelet de necunoscut.

În amurg, când președintele comisiunii proclamă pe cei admiși și vice-versa, sufletele tremurā, cum n'aș tremurat poate nici odată în viață; acest moment e atât de suprem, încat o bucurie saș o durere bruscă poate căusă o nonorocire ireparabilă.

Inima lui Sandu bătea ca un pendul neregulat în peptu-i, ochii-i stinși de lungi vegheri nu mai puteau distinge formele de prin pēgiur; capu i vājia de mii de formule, tēmplele i svēcniaș; neregularitatea bătăilor inimei i opriā respiraținea, sudorī se zăriaș pe marginile frontale; începū să tremure înainte de a-ș auđi numele; tortura iadului nu l-ar fi schimbat așa în câteva clipe.

Președintele — din pragul ușei cancelariei — cetia rar și deslușit numele candidaților aninând la sfârșitul fiecărui nume: „admis“ sau „respins“.

Ajunse și până la el, în urma a 12 candidați admiși, se opri o clipă apoi strigă:

— Sandu Dimu, respins —

Și bietul Sandu, clătinat ca un vas expus vijeliei, eră să cadă pe loc învins și amărit, dar mai făcù o ultimă sfortare, scobori repede treptele lovindu-se când de cotul unuia, când de umărul celuilalt, fără să mai poată zări pe nimeni, fugi pe bulevard înainte ca un zănatic, se duse îngânând fără înțeles și rar: respins... respins... respins...

Mașinalmente nimeri în mansarda otelului, se trânti pe pat și ca un leu rănit de moarte, începù să geamă.

Noi aflasem rezultatul și nu 'ndrăsniam nici unul să ne apropiem de deusul.

Easus Mitița devenise acum trist. Căderea lui Sandu pe cât ne uimise, pe atât ne îngrijorase.

— Ve mai gândiați voi fraților, să cadă Sandu zise Mitița cu mâhnire.

— Vorbește mai încet, respuse Manoil; se poate întâmplă să te audă din camera de alături și asta n'are să-i facă bine.

— E iacă să vorbim mai încet; dar cea se se întâmplă nu e bine și pace; să dea Dzeu să fiu profet mincinos, dar vé spuî că această cădere îl va costă viața.

Și nu sfârși bine Mitița, când din camera de alături se auđi un țipet ascuțit, urmat de un gemet lung, în urma căruia noi toți năvălirăm în odaie.

Ce se întâmplase? O tuse păgână și sânge-roasă eră cât pe aci să asficeze pe bietul Sandu. Haina și cămașa i erau colorate în roșu. Îl găsirăm întins cu capul pe perină cam într'o parte, cu ochii aproape stinși, galben și rece.

— Ce-i cu tine Sandule, strigai eu.

Sandu mai deschise ochii mari din fundul orbitelor, contemplă cu un suris amar în rënd pe toți și fulgerându-i prin minte ideea că noi süntem bacalaureați, iar el că a cădùt zdrobit, alunecă pe vesteda-i față un strop greoi, care se perdù sub gulerul cămeșii, apoi îngână încet și înțeles:

— „Să nu spuî a lcr mei că m'am dus, dragă Vulcane... uitați-ve la mine eu me due... fiți voi fericiți...”

— Dar ce să le spuî, frățioare?

— Să... le... spuî... o'am plecat... departe... departe...

— Unde, frate Sandule?...

Și sërmanul meu coleg, abiá mai putënd să deschidă buzele-i reci și livide, îngână stins:

— „La bacalaureat!...”

Apoi pleoapele i se inchiseră și când țipaî la el: Sandule, dragă, vorbeșcel sufletul lui se desmărginise deja și noi n'aveam în față decât cadavruî colegului nostru.

Plângeam fiecare în câte un ungher al camerei cu sughițe și 'n zăpăceala noastră uitasem că trebuia să-i aprindem luminare.

După ce trecù o jumătate de oră de bocete, am început să ne dăm seama ce se întâmplase, să căutăm luminare, să alergăm la telegram, la secție după comisar, doctor care să constate decesul etc.

Când au sosit părinții lui Sandu — odrasla lor

eră deja aședat în sicriu încongjurat cu flori și o coroană cumpărată de noi prin colectă, astfel că au fost scutiți de peripețiile sfâșietoare ale unui asemenea trist eveniment.

Am stat în capitală până l-am condus la locul de veci în cîntirumul Sfintei Vineri.

Noi triumfători coboriam în valea plângerilor, iar el invinsul se înaltă în lumile senine — acolo unde nu-i durere, nici lacrimi, nici suspin.

(Va urmá.)

Petru Vulean.

Doine și hore.

(Din popor.)

Cântecul nevestei supărate.

Hei fată fără noroc,
 Hai cu mine să te 'ngrop,
 Ba, ba, ba nu me 'ngropă,
 Că pe mine m'o 'ngropat,
 Tata când m'o măritat,
 La ocolul paviscios,
 La oale cu gura 'n jos,
 După un căne de strein,
 Zice să-i zic io jupân,
 Da i-ü mama lui i-oî zice:
 Că n'are málai să mânce,
 Nici de dulce,
 Să se culce,
 Nici strîsură,
 După șurá
 Cât ar luá-o cíoară 'n gurá.
 De-ar veni o cíoară neagrá,
 Ar duce șura 'ntreagá.
 Poți umblá mândrá prin casá,
 Cu polcute 'mpáturate,
 Că nu li-i mângi de lapte,
 Și poți mândrá umblá prin pod,
 Cu cismute roșiute,
 Că nu vei călcá gráunte,
 Poți mândrá umblá la șurá,
 Cu mánile 'n șolduri,
 Că nu te-i lovi de stoguri.

Cântec cătănesc.

Cătu-i iumea și lumea,
 Nu-i drumuț ca 'n Bosnia,
 Feciorii merg tot cātând,
 Maicile merg tot plângënd.
 — Feciorii din graiü grăele:
 Da 'ntoarce-ți maice 'napoi,
 Că 'n cale ce plecăm noi,
 Nice-i pită, nice grău,
 Nu mai sânge până 'n brău,
 Nice pită nici málai,
 Numai cu sabia me taí.
 Nu ți ție maică jele,
 De cătane subțirele,
 Cumu-s moarte și pușcate
 Și prin șanțuri aruncate
 Și cu var împregiurate.

Vasile Sala.

SALON.

Discursul dlui dr. Alesandru Moesonyi
cu care a deschis adunarea generală din Oravița a
Asociațiunii pentru literatura română și cultura po-
porului român, în 14 septembrie n. 1902.

Onorată adunare generaia!

Adunările noastre generale sînt adevărate sër-
bători naționale. Cu însuflețire alergăm din toate
părțile române ale patriei în fiecare an la un alt
centru național, ca să serbăm marea idee, în al
cărei serviciu ne-am pus: ideea culturii poporului
român din Ungaria. Facem aceasta în conștiința
înaltei importanțe a acestei idei.

Șcim, că cultura este cel mai însemnat factor
de putere al popoarelor în toate timpurile, între toate
împregiurările. Sînt inse timpuri și împregiurări,
cînd — precum o șcim și noi — chestiunea culturii
poate să devină pentru un popor chiar o chestiune
de viață. Astfel lupta pentru cultură nu este alt ceva,
decît luptă pentru existența națională.

Firește, numai cultura adevărată are această
putere conservatoare, iar cultura adevărată nu poate
să fie alta, decît numai și numai cultura națională.

Dacă cultura poporului este — precum deja
etimologia cuvîntului ne-o indigitează — cultivarea
însușirilor intelectuale și morale ale unui popor, și
dacă tocmai aceste însușiri sufletești în specifica lor
sinteză psihică constituie caracterul național al ace-
lui popor, atunci e lucru învederat, că numai cultura
națională este cultura adevărată.

Și precum caracterul național se manifestă în
limba, în modul de gîndire și simțire, în datinele
și moravurile, în tradițiunile și idealurile naționale,
în poesia și industria națională, în portul național
și altele: așa și cultura națională are să îmbrățișeze
întreaga viață națională în toate manifestațiunile ei.
Ea are să conserve, să cultive, și unde e de trebu-
ință să nobilizeze toate elementele naționale ale vie-
ții poporului. Ea are să desvolte conștiința națio-
nală, basa culturii naționale; sentimentul religiosi-
tății, basa moralității; patriotismul, basa virtuților
cetățenești; spiritul economic, basa prosperării ma-
teriale; simțul estetic, basa nobleței inimii, cu un
cuvînt cultura națională are să deslege toate pute-
rile rîmase încătușate prin vicisitudinea timpurilor,
are să deștepte toate puterile latente ale poporului,
ca astfel să fie asigurată, în butnl tuturor pericelilor
amenințătoare, existența națională a poporului român
din Ungaria.

Vedem cît de marea idee este ideea culturii națio-
nale și cît de mari și vitale sînt interesele legate
de realizarea ei.

Dar cît de marea idee este ideea, atît de grea
este realizarea ei. Este o operă grandioasă, ba putem
zice, o operă gigantică, la care ne-am angajat. A-
ceasta firește nu poate fi opera unei singure gene-
rațiuni, dar este o operă deamă de stăruințele cele
mai nobile ale generațiunilor, este o operă care pre-

tinde de la fiecare generațiune încordarea și concen-
trarea tuturor puterilor sale. Și dacă undeva, apoi
aici se potrivește pentru noi devisa: *viribus unitis*,
căci dacă undeva, apoi aci în sinul Asociațiunii
noastre ne este dată posibilitatea de a concentra
toate puterile noastre.

Prin Asociațiune ni s'a deschis arena, la pragul
căreia dispar toate veleitățile despărțitoare; pe a-
ceastă arenă ne prezentăm desbrăcați de toate par-
ticularismele, de toate divergențele confesionale, po-
litice, locale ori provinciale, pe acest teren ne întel-
nim cu toții uniți într'un cuget și o simțire.

Asociațiunea este espresiunea unității și solida-
rității naționale pe terenul cultural al poporului ro-
mân din Ungaria; iar prin organizarea ei ni-e dată
posibilitatea concentrării puterilor noastre. Astfel ca
o zi epocală va străluci în analele ei ziva, în care
Asociațiunea va vedea organizată sub stindardul set
întreaga inteligență română ca o armată bine disci-
plinată în serviciul cauzei naționale.

Concentrarea națională decî să ne fie lozinca.
Iar despărțimintele noastre deja înființate și cari
se vor înființa încă, prin cari Asociațiunea vine în
atingere nemijlocită cu poporul, sînt chemate a ne
apropia pas de pas de această organizare națională.

Și în această privință îmi servește spre deose-
bită plăcere a putea releva în acest moment faptul,
că între bine meritatele noastre despărțiminte, al
căror zel și devotament merită laudă, ocupă loc dis-
tins despărțimintel Oraviței.

Prestațiunile acestui valoros despărțimintel ne
îndreptățesc la frumoase speranțe. Cu astfel de spe-
ranțe a venit Asociațiunea în aceste regiuni roman-
tice, ca să-și țină astăzi la sediul acestui des-
părțimintel, la acest focal național de bun renume,
adunarea sa generală.

Eu din parte-mi sînt convins, că speranțele
noastre vor fi justificate. În această convingere și
cu salutare frățescă declar adunarea deschisă.

*

Salutul teatrului național.

Dl *Em. Ungurianu* salută adunarea în numele
Societății pentru crearea unui fond de teatru român,
cu următorul discurs:

Ilustre domnule președinte!

Onorată adunare generală!

Societatea pentru fond de teatru român fiind
invitată din partea Asociațiunii la adunarea sa ge-
nerală de astăzi, m'a însărcinat a o reprezentă aici
și a ve aduce salutările ei.

Dacă privim mai apriat și mai afund starea
culturală a poporului român din Ungaria, și dacă
asemănăm gradul lui de cultură cu cel al altor po-
poare civilizate, atunci trebuie să ne cuprindă un
simț de compătimire față de poporul nostru, pentru
că la moment observăm marea diferență culturală
între poporul nostru, urmele grele ale neglijenței și
ale greșelilor din timpurile trecute.

Nime n'a grijit de cultura și deșteptarea acestui
popor, pentru că biserica noastră, în parte stînd sub
guvernare ierarchică străină, aici în părțile Ungariei
n'a putut desvoltă nici o acțiune culturală, iară in-
teligența, care indispensabil are datoria și pe cale
socială a lucra pentru luminarea neamului se, a
fost în timpurile trecute neînsemnată și neputincioasă.

Acum sîntem noi la rînd a repará cu grabá urmáritele neglijenței trecutului. Aceastá grabnicá reparare în mare parte cade acum în sarcina Asociațiunii, ea e chematá a pune uriașa muncă la ridicarea edificiului cultural al poporului român din Ungaria, — mai târziu va trebui să vină pãrtáse la muncă și Societatea pentru fond de teatru român, amîndoué societáțile vor trebui să lucreze în armonie la ridicarea nivelului cultural al poporului român din Ungaria, pentru cã amîndoué societáțile aú acelaș scop adecá propagarea culturéi la poporul român din Ungaria.

Dacá voim să fim față de noi sinceri și să ne spunem adevêrul, trebuie să recunoașcem cã factorii noștri culturali în trecut pentru cultura poporului de rînd, a țeranului român, aú făcut tare puțin sau mai nimic; iar noi acum dacá nu vom începe și continuá acțiunea noastrá culturalá pentru luminarea și deșteptarea poporului de rînd a țeranului român, atunci toată munca noastrá culturalá e ca o zidire începutá fără fundament; decí acțiunea noastrá culturalá numai atunci are rațiune, numai atunci va fi de valoare, dacá lucrám în prima linie și cu toate puterile noastre la luminarea și deșteptarea poporului de rînd, a țeranului român, ca sã-l punem în stare, sã-l facem capabil a-ș apêrá existența și a susține lupta de viață în concurență cu alte popoare conlocuitoare, unele mai culte altele mai favorisate de soarte.

Numai așá facem bine poporului, numai așá ne împlinim datoria.

Dar trebuie să vorbim adevêr și să recunoașcem, cã în timpul mai nou de vre-o cãtiva ani încoace Asociațiunea a început a lucrá în această direcțiune, multe și însemnate lucrări ale ei se refer la promovarea culturéi poporului de rînd, se vede cã conducerea Asociațiunii e pãtrunsá de ideea, cã edificul cultural trebuie început de la fundament, cã cultura naționalá trebuie începutá de la popor.

Pentru această nobilá nisuință meritá Asociațiunea toată recunoștința noastrá și e îndreptățitá a pretinde tot sprijinul de la întreg publicul românesc.

Sînt însárcinat din partea Societáții a aduce Asociațiunii acest tribut de recunoștință și a exprímá dorința, ca lucrările ei să aducá roade mánose pentru cultura poporului român din Ungaria."

Dl dr. *Al Moesonyi* raspunde urmátoarele:

"Acest salut cordial rêsunet cordial a gásit în inimile noastre. Asociațiunea și Societatea pentru fond de teatru sînt fiicele acelelași mame — și precum dl Ungurianu bine a accentuat — însufiețite de acelaș ideal. Sora mai mare decí cu brațe deschise binevențează pe sora mai micá, care prin demnul seú reprezentant s'a prezentat la adunarea noastrá. — Și acest salut cordial se ia la plácutá șeire."

Adunarea generalá din Bistrița a Societáții pentru crearea unui fond de teatru român.

Raportul comitetului.

Onoratá adunare generalá!

Adunarea generalá ținută anul trecut în Șimleul Silvaniei, la 1 și 2 august n., a impus comitetului sarcina „de a convocá pentru anul acesta o adu-

nare generalá, care în sensul §. 21 din statutele societáții sã chibzuiescá asupra modificării acestor statute, cu scopul de a face pașii necesari pentru pregătirea înființării teatrului român contemplat în §. 1 al statutelor Societáții noastre“.

Comitetul a avut anul acesta, osebit de îngrijirea de afacerile administrative curente, a se ocupá decí și de o deosebitá importanță și de a-ș formulá asupra acesteia pãrerile sale, pentru ca actuala adunare generalá sã se pronunțe asupra lor.

Asupra acestei chestiuni inse comitetul ve așterne un raport separat menit a face un obiect independent de discuțiune și deliberare.

De aceea nu ve mai întreținem asupra acestei chestiuni, la acest loc, ci trecem cu raportul nostru la alte momente, la cari a fost îndreptată activitatea comitetului.

Comitetul a ținut anul acesta 10 ședințe, în cari a discutat și inițiat rezolvarea tuturor acelor afaceri, cari aú fost reclamate de cerința de o administrare corectá a averii Societáții și în general de propășirea scopului Societáții.

Comitetul a dat apoi soluțiune tuturor hotăririlor aduse de adunarea generalá ultimá.

Îndată după adunarea generalá s'aú eliberat și trimis diplomele de membri fundatori și pe viață înscriși cu ocaziunea adunării generale din Șimleu și anume

Dlor: 1. Athanasiu Cimponeriú, judecátor la tablá în pensie, domiciliat în Karlstadt.

2. Andreiú Cosma, director de bancá în Șimleul Silvaniei.

3. Alimpiu Barbolovici, vicar foraneú al Silvaniei.

4. Dr. George Lazarú, avocat în Arad.

5. Artemiú Șarcati, canonic gr. cat. în Orade.

6. Dumitru Suciú, director de bancá în Jibáu.

7. Nicolaú Nilvan, avocat în Șomeuta-mare.

8. Institutului de credit și economii „Silvania“ în Șimleu și

9. Institutului de credit și economii „Selágeana“ în Jibáu — membri fundatori și

1. Dlu Vasile Pop, avocat în Șimleu, membru pe viață:

Numele membrilor Societáții, înscriși de nou, în anul din urmă, s'aú introdus, conform usului, și în cărțile de aur ale Societáții.

În sensul dorințelor exprimate și formulate în adunarea generalá din anul trecut, comitetul a întreținut legături cu bărbații seí de încredere, solicitându-le sprijinul în scopul de a se cultivá interesul clasei noastre culte cãtrá Societate, de a contribui ca membrii înscriși odatá sã remáná continuú și ca sã sporeascá numêrul membrilor prin stáruințele domniei lor. Bărbații vechi de încredere aú și desvoltat o deosebitá activitate, și în anul acesta, bine meritând la toată recunoștința noastrá și la lauda adunării generale. Scopul urmárit de Societatea pentru crearea unui fond de teatru național român este atât de mare, de trebuie să fim încredințați, cã bărbații noștri de încredere lucrează cu dragá inimá în cercul lor de activitate. Deșteptând în toate pãrțile dorul faptelor bune în folosul Thaliei române.

În scopul de a sporí numêrul bărbaților de încredere comitetul, conformându-se și în privința aceasta votului adunării generale din Șimleu, s'a mai adresat anul acesta cãtrá 25 fruntași români

din diferite ținuturi și centre românești. Au răspuns, până acum, apelului nostru, declarând că primesc sarcina oferită, dnii:

1. Dr. Petru Barbu, profesor sem. în Caransebeș.

2. Dr. Alesandru Bordia, medic în Abrud.

3. Dr. Valeriu Branișce, publicist în Lugos.

4. Dr. Miron E. Cristea, asesor cons. în Sibiiu.

5. Sergiu Medean, protopresbiter în S.-Sebeș.

6. Ioan Teculescu, protopresbiter în Alba-Iulia.

7. Dr. Octavian Vas, avocat în Făgăraș.

Când și acești bărbați de încredere vor desfășura o activitate însuflețită, cum desfășură bună oară membrii de încredere vechi, trebuie să se reverse multă putere de viață în sinul Societății.

Bărbații de încredere vechi sunt:

1. Virgil Șotropa, profesor în Năsăud.

2. Dr. Pavel Oprea, profesor în Brad.

3. Gavril Precup, profesor în Blaș.

4. Trifon Miclea, protopop în Satul nou.

5. Dumitru Lăpădat, director în Seliște.

6. Romul Verzea, preot în Satulung.

7. Drd Aug. Nicoara, cand. de adv. în Deva.

Administrarea averii Societății împune comitetului o problemă, la a cărei îndeplinire trebuie să lucreze cu cea mai bună conștiință.

Averea Societății a trecut deja peste cifra de 300.000 coroane. De pe basa, pe care stă acum fondul Societății, creșterea este foarte spornică. Cui nu-i crește inima de bucurie, vădând sporul minunat, ce-l face fondul din an în an. În anul acesta s'a mărit fondul cu 24.375'24 cor.

Se înțelege, procentele ce se percep după capitalul ce avem azi, reprezintă deja o sumă considerabilă. În anul acesta s'a mai adăos și o sumă realizată prin urcarea în preț a scrisurilor fonciare române. Dar și prin dărnicia clasei noastre culte s'a vârsat anul acesta 2550'92 cor., ca taxe de membri, la cassa Societății.

Generațiunea de acum e fericită a culege frumoase roade din munca, jertfa și însuflețirea bătrânilor noștri demni. Nu peste mult le va fi dat și Românilor din aceasta patrie a face întrebuintare de un nou mijloc puternic, de dezvoltare culturală și națională.

Adunarea generală de acum întrunită în un loc cu măndre tradiții culturale și naționale pentru viața românească, ce în urma importanței lor deosebite vor fi menite a revărsă îndeosebi de aici înainte raze binefăcătoare asupra duhului românesc, după ce neobositul erudit român, dl N. Iorga a știut ridică la soare acele tradiții, această adunare generală a Societății are rolul, Dzeul cel bun să-l destineze de norocos, — a tăia brazda primă întru desemnarea unui nou teren de muncă culturală și națională românească.

O sumă însemnată din averea Societății este și astăzi în scrisuri fonciare rurale române de 5%.

„În sfătuirile comisiunilor censurătoare de la adunarea generală din 1900, ținută în Orăștie, s'a fost îndatorat comitetul, ca să studieze întrebarea: dacă nu cumva banii Societății, cari astăzi în cea mai mare parte sunt elocați în hârtii de ale statului român, s'ar putea elocă pe la băncile noastre din patrie, cel puțin cu aceeași rentabilitate ca și în chipul de până acum? Comitetul, de atunci încoaie în

* Raportul comitetului din 1900.

fiecare an, s'a ocupat de chestiunea aceasta de mare importanță. În anul cel dintâiu nu s'a putut realiza vinderea hârtiilor, din cauză că cursul efectelor române era în urcare. A urmat apoi boala fostului cassier, fericitul Valeriu Bologa, și apoi o eră de crisă economică sub presiunea căreia hârtiile de valoare române au scădut foarte mult. În urma aceasta, se înțelege, operațiunea plănuită a trebuit amânată. Ea nu s'a îndeplinit nici anul acesta. Și acum iarăș din cauza, că îndreptându-se din nou situația economică a României, efectele ei au început a se tot urcă. Comitetul va ținea chestiunea în evidență și la timp potrivit va vinde aceste scrisuri.

Din raportul dlui cassar, prezentat separat, și pus la ordinea zilei, se va vedea starea casei și a averii Societății și în detaliurile sale.

La anul 1897 inițiasse comitetul publicarea unei biblioteci teatrale date deja de atunci în editura librăriei Ciurcu din Brașov, dar sub conducerea dlui vicepreședinte Virgil Onițiu. Aceasta bibliotecă a sporit în decursul anului ultim cu un număr, conținând piesa: „Ruga de la Chiseteu“ datorită penei dlui președinte, Iosif Vulcan. Această piesă constituită al 9-lea număr al bibliotecii. În ce măsură se utilizează bibliotecă teatrală se poate vedea din articolul publicat în anuarul din urmă sub titlul: „Mișcarea teatrală la noi, în anul 1901.“

Avem plăcerea a raporta și cu această ocaziune, că ideea teatrului câștigă tot mai mult teren în sinul clasei noastre culte și a poporului nostru. Din datele ce cuprinde articolul de sus se învederează acest fapt. În anul 1901 găsim cu 5 reprezentațiuni mai multe decât în anul 1900. Dar afară de aceasta mai avem a înregistră și alte dovești de progres în privința aceasta. Și anume: Sub impresiunea adunării generale a Societății din anul trecut, Românii din Lugos s'au constituit în o societate cu devisa: cultivarea artei dramatice române în orașul lor. Și ca lucrarea începută să fie cât mai sistematică, au decis a-ș face și statute. Numele celor din fruntea comisiunii însărcinate cu lucrările de organizare și inițiere a reprezentațiunilor, nume ca: Dr. Petrovici, dr. Dobrin, dr. Florescu și dr. Branișce ne fac să avem bună speranță pentru întreprinderea culturală artistică din Lugos.

Tot în Bănat, în Reșița montană, Reuniunea de cântări, sub conducerea dlui învățător Iosif Velcean, și-a pus în programul său de acțiune ca să cultive și arta dramatică. Acestă Reuniune studiază cu membrii sei drame și opere. Găsim aci o firească înfrățire a teatrului cu muzica.

Societatea a avut anul aceasta 85 membrii fondatori, 49 membri pe viață, 157 membri ordinari și 108 membri ajutători. Din membrii ordinari 114 și-au achitat taca pe anul 1901/2.

De la adunarea generală ultimă până acum s'a făcut numai un membru pe viață, dr. Iosif Blaga, profesor în Brașov.

Cu durere trebuie să comunicăm, că în decursul anului trecut moartea a rupt din sinul membrilor pe doi inși, pe fericții: George Boieriu, locot. în pensie și pe Stefan Antonescu fost preș. la sedria orfanală și ve rugăm a da expresie adâncii dureri prin sculare.

Relativ la modul de încasare prin bărbații de încredere, mod recomandat de adunarea generală din anul trecut, ne permitem a observă, că după experiența făcută într'un an, găsim că nu e prea practic.

Nu mai în unele centre s'a putut esecută spre toată mulțumirea noastră. În colo cassarul Societății a fost nevoit a incasă tacsele trimițând membrilor mandate postale de plătire.

Anuarul a apărut și în anul acesta. Constă din 17 coli de tipar și este împărțit în 3 părți: I partea literară, II administrativă și III un adaos. În acest anuar s'a introdus, în baza unei decisiuni a comitetului, o modificare. Și anume s'a publicat numai biografiile de ale membrilor fondatori decedați. Comitetul crede, că în chipul acesta se pot da biografiile mai corespunzătoare scopului.

Aprețind, onorată generală, cele cuprinse în acest raport și censurând și rapoartele despre starea casei, cu începerea anului 1901/2, binevoiască a primi următoarele propuneri:

1. Să se ia raportul comitetului la cunoștință.

2. Să se deie comitetului absolutul pentru gestiunea anului 1901/2.

Din ședința comitetului ținută în Brașov la 17/30 august 1902.

Iosif Vulcan
președinte.

Dr. Iosif Blaga
secretar.

Asociațiunea la Oravița.

Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român s-a ținut adunarea generală anul acesta în Oravița la 14 și 15 septembrie st. n. sub presiunea dlui dr. Alesandru Mocsonyi, președintele Asociațiunii.

Șirul festivităților s'a început în 13 septembrie cu primirea președintelui și a comitetului la gară. Discursul de bineventare l-a ținut dl avocat dr. Petru Corneanu, căruia i-a răspuns dl Mocsonyi, mulțumind pentru primire.

Între cei sosiți, eră dl Zeno Mocsonyi cu fiul său Antoniu, canonicul dr. Augustin Bunea din Blăș, dr. Octavian Russu, Ioan Papiu, Leontin Simonescu, dr. C. Diaconovich, Nic. Togan, Ars. Bunea, toți din Sibiiu, dr. Stefan C. Pop din Arad, dr. Laurențiu Pop cu doamna din Abrud, dna Ana Filip cu dsoara Lucreția David din Abrud, dr. Chirtop din Câmpeni și alții.

Seara de cunoștință, al doile punct al programei, a întrunit un public frumos în grădina otelului „Coroana”, unde erau și străini mulți. Dl dr. Gropșan a salutat pe oaspeți printr'un discurs avântat.

În ziua următoare, 14 septembrie, s'a ținut serviciu divin în ambele biserici. Apoi s'a deschis adunarea generală în pavilionul grădinei de tir. Dl președinte dr. Alesandru Mocsonyi a pronunțat un discurs de deschidere primit cu aplauze, pe care îl publicăm în nr. acesta ca prim Salon.

În numele orăvițenilor a salutat adunarea dl Ilie Trailă, iar în numele Societății pentru fond de teatru român dl Emanuil Ungurianu, a cărui cuvântare asemenea o publicăm.

Apoi se prezentă raportul comitetului și se aleaseră obiceiuitele comisii.

Urmă cetirea disertațiilor. Dl Simeon Stoica, medic în Bran, ceti lucrarea sa „Pământul din punct de vedere igienic”, iar dl N. Togan ceti discursul comemorativ al dlui Vasilie Goldiș despre decedatul membru dr. George Vuia.

După miazăzi s'a ținut petrecere populară, seara bal în otelul „Coroana”.

În ședința a doua, dl președinte anunță că, însoțit de membrii comitetului, a depus o cunună pe mormântul lui Simeon Manguica, fost membru fondator și savant renumit.

Apoi s'a ascultat rapoartele comisiunilor. S'a inseris 15 membri și anume: 1 fondator, 12 ordinari și 2 ajutători.

Dintre concluziuni relevăm că comitetul a fost invitat să facă lucrările începătoare pentru edificarea Casei Naționale și să lanseze în chestia aceasta un apel.

Viitoarea adunare generală se va ținea în Baia-mare, unde invitarea s'a făcut de către inteligența română de acolo și din împrejurime.

Un banchet a închis festivitățile, cu obiceiutele toasturi la asemenea ocaziuni.

Seara petrecere cu dans în grădina casei de tir, jucându-se mai ales dansuri naționale.

Martii în 16 septembrie excursiune la Anina.

C E E N O U ?

Hymen. Dl *Constantin Proca*, absolvent de teologie din archidieceasa Sibiiu și dsoara *Eugenia Mețianu*, fiica dlui protopop Traian Mețianu din Zerneșei, se vor cununa duminică în 8/21 septembrie.

— Dl *Coriolan Mursa*, învățător în Ostrov și dsoara *Cornelia M. Coloja* din Ohaba-serbească s'a logodit.

Despărțământul Beinș al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român se va întruni în adunare generală în orașelul Băița, la 28 septembrie, la orele 11 din zi, sub președința dlui G. M. Marinescu director, dl N. Fabian notar.

Conferență literară în Sibiiu. Dl dr. *At Marienescu*, membru al Academiei Române, a invitat publicul românesc din Sibiiu pe duminica viitoare la 11 ore din zi în sala festivă a școlii civile de fete la o conferență literară ce va ținea despre „articol”.

Centenarul lui Ludovic Kossuth. La 19 l. c. s'a împlinit o sută de ani de la nașterea lui Ludovic Kossuth. Aceasta aniversare s'a serbat în toată Ungaria. În ajun s'a arborat drapele și casele s'a iluminat; iar în ziua serbării, s'a oficiat Te-Deumuri și s'a ținut ședințe festive. Centrul festivităților a fost Budapesta unde a luat parte și președintele camerei deputaților.

Au murit: *Ioan Roman* de Jugastreni, fost protopop al Țerii Oașului, preot gr. cat. în Gherța-mică, comitatul Ugocia, la 10 septembrie, în etate de 59 ani; — *Augusta Belu*, fiica dlui Toma Belu, funcționar pensionat, la Vinga, la 15 l. c., în etate de 19 ani; — *Constantin Udria*, fost primar al Lugojului și epitrop al bisericii gr. or. de acolo, la 15 l. c. în etate de 92 ani; — *Amalia Lipovan*, învățătoare la școlile capitale gr. or. române din Lugoj, la 13 septembrie, în etate de 59 ani; — *Ioan Papiu*, preposit capitular în Gherla, la 8 septembrie, în etate de 67 ani; — *Paul Fapp*, avocat în Beinș, la 7 septembrie, în etate de 51 ani.

MERSUL TRENURILOR.

Valabil de la 1. maiu 1902.

Budapesta—Orade—Predeal—București						București—Predeal—Orade—Budapesta.						
	Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.	Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.		
Budapesta	pleacă	6 50	8 30	2 —	5 45	9 15	București	pleacă	— —	7 50	— —	9 15
Szolnok	"	9 07	11 31	3 59	9 27	11 19	Predeal	"	— —	3 32	— —	1 12
Szajol	"	9 21	11 49	4 12	9 46	11 33	Brașov	sosеșce	— —	5 00	— —	2 18
P.-Ladány	"	10 43	2 —	5 28	11 53	12 55	"	pleacă	— —	7 48	5 8	2 45
Berettyó-Ujfalu	"	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	Feldiora	"	— —	8 27	5 58	3 15
M.-Peterd	"	— —	3 —	— —	1 00	— —	Homorod-Kőhalom	"	— —	10 03	7 44	4 23
M.-Keresztes	"	— —	3 12	— —	1 14	— —	Sigbișora	"	— —	11 40	9 45	5 49
Bihar-Püspöki	"	11 48	3 32	— —	1 36	— —	Mediaș	"	— —	12 40	10 58	6 37
Oradea-Mare sosеșce	"	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	Kis Kapus	"	— —	1 25	11 50	6 50
Oradea-Mare pleacă	"	12 21	4 10	6 46	2 06	2 18	Blaș	"	— —	2 16	12 40	— —
Velența	"	— —	4 17	— —	2 31	2 26	Küküllőszeg (Blaș) "	"	— —	2 21	12 58	— —
F.-Oșorheiü	"	— —	4 28	— —	2 42	— —	Teiuș	sosеșce	— —	3 02	1 42	7 35
Teleagd	"	12 51	4 50	7 15	3 03	2 51	"	pleacă	12 05	3 38	8 48	2 07
Aleșd	"	†1 04	5 08	†7 28	3 21	†3 05	Aiud	"	12 28	3 58	9 07	2 29
Vad	"	1 27	5 33	7 50	3 45	3 26	Felvinț	"	12 54	4 20	9 30	2 51
Ciucea	"	2 14	6 42	8 37	4 52	4 16	M. Ujvár	"	1 03	4 27	9 37	2 58
Huedin	"	2 46	7 23	9 08	5 32	4 52	Sz. Kocsárd	"	1 58	4 32	9 53	3 11
Jegenyе	"	3 10	7 55	†9 33	†6 01	— —	Ar. Gyéres	"	2 30	5 12	10 30	3 48
Cluș	sosеșce	3 42	8 37	10 08	6 59	5 55	Apahida	"	4 02	6 27	11 45	5 02
Cluș	pleacă	4 20	8 50	10 47	8 30	6 11	Cluș	sosеșce	4 27	6 48	12 07	5 24
Apahida	"	4 41	9 07	11 11	8 59	6 27	Cluș	pleacă	5 23	7 00	12 53	6 17
Ar. Gyéres	"	5 56	10 16	12 36	10 41	7 27	Jegenyе	"	†6 11	7 59	†1 33	7 21
Sz. Kocsárd	"	6 33	10 56	1 40	11 31	7 52	Huedin	"	6 40	8 37	2 05	7 58
M. Ujvár	"	6 40	11 03	1 58	11 40	— —	Ciucea	"	7 09	9 19	2 38	8 37
Felvinț	"	6 48	11 12	2 07	11 50	— —	Vad	"	7 47	10 08	3 20	9 32
Aiud	"	7 11	11 34	2 32	12 20	8 16	Aleșd	"	†7 59	10 25	†3 32	9 49
Teiuș	sosеșce	7 32	11 52	2 55	12 46	8 32	Teleagd	"	8 11	10 42	†3 44	10 07
"	pleacă	— —	12 24	— —	1 43	8 37	F.-Oșorheiü	"	— —	11 01	— —	10 27
Küküllőszeg (Blaș) "	"	— —	1 07	— —	2 28	9 5	Velența	"	8 32	11 10	— —	10 37
Blaș	"	— —	1 14	— —	2 36	— —	Oradea-Mare sosеșce	"	8 38	11 17	4 09	10 44
Kis Kapus	"	— —	2 15	— —	3 48	9 47	Oradea-Mare pleacă	"	8 43	11 36	4 15	11 04
Mediaș	"	— —	2 33	— —	4 03	10 01	Bihar-Püspöki	"	8 52	11 47	— —	11 14
Sighișara	"	— —	3 47	— —	5 43	11 —	M.-Keresztes	"	— —	12 05	— —	11 37
Homorod-Kőhalom	"	— —	5 35	— —	7 54	12 26	M.-Peterd	"	— —	12 17	— —	11 50
Feldiora	"	— —	7 16	— —	9 40	1 35	Berettyó-Ujfalu	"	9 23	12 29	4 52	12 05
Brașov	sosеșce	— —	8 —	— —	10 25	2 09	P.-Ladány	"	10 06	1 34	5 40	1 19
"	pleacă	— —	11 —	— —	— —	2 19	Szajol	"	11 21	3 8	6 59	3 04
Predeal	sosеșce	— —	1 11	— —	— —	3 31	Szolnok	"	11 44	3 35	7 32	3 37
București	"	— —	8 05	— —	— —	9 10	Budapesta	sosеșce	1 50	6 20	9 35	7 10

Oradea-Mare—Arad.

		Person.			
Oradea-Mare	pleacă	10 20	4 45	7 —	
Ósi	"	10 30	4 56	7 16	
Less	"	10 48	5 05	7 40	
Cefa	"	11 03	5 34	8 05	
Salonta	"	11 26	6 20	8 46	
Kőtegyán	"	11 44	6 24	9 15	
Sarkad	"	11 54	6 33	9 31	
Giula	"	12 18	6 57	10 01	
Claba	sosеșce	12 37	7 29	10 30	
Claba	pleacă	2 05	7 41	4 32	
Chitighaz	"	2 34	7 56	5 38	
Arad	sosеșce	3 32	9 —	6 05	

Arad—Oradea-Mare.

		Person.			
Arad	pleacă	5 10	11 20	9 35	
Chitighaz	"	6 14	12 31	10 54	
Claba	sosеșce	6 40	12 57	11 24	
Claba	pleacă	7 —	1 38	4 50	
Giula	"	7 27	2 02	5 26	
Sarkad	"	7 47	2 22	5 54	
Kőtegyán	"	7 57	2 32	6 10	
Salonta	"	8 23	2 57	6 47	
Cefa	"	8 42	3 15	7 18	
Less	"	9 04	3 33	7 51	
Ósi	"	9 21	3 49	8 16	
Oradea-Mare	sosеșce	9 32	4 00	8 31	

Numerii cei groși înseamnă timpul de la 6 ore seara până la 5 ore 59 de minute dimineața. — Numerii sēm nați cu † înseamnă stațiunile, unde trenurile numai condiționat se oprеsc.